

UNITÁRIUS KÖZLÖNY.

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTIK Dr. BRASSAI SÁMUEL és BOROS GYÖRGY.

Előfizetési ára egész évre 2 korona 40 fillér (1 frt 20 kr.) Egyes szám ára :
24 fillér (12 kr.) A Dávid Ferencz Egylet rendes tagjai, 5 évi kötelezettséggel,
egy évre csak 2 koronát fizetnek. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyll. pénztárnokhoz
küldendő Kolozsvárra (viz-utca 5. sz.)

Viharban.

Kül

Kékes barna felhő uszkál fönn az égen,
Napnyugati tájról napkeletre tartva.
A mages égbolton, sívító vad szélben
Égő villámait tovább-tovább hajtja.
Egy-egy dördülésre reszket állat, ember,
Megtelik a szive kinos félelemmel.

A szitkozódásnak egyszerre csak vége,
Pedig máskor olyan bőven jött az ajkra,
Jó, jó, ha az apa — máskép czélt nem érve —
Büntető ostorát gyermekére tartja.
Igaz marad mindég, *az büntet, ki szeret,*
Az, a ki örködik gyermekei felett.

A mint nehezedik a felhőnek szárnya,
Lebocsátja egy-egy villamos szikráját,
A zuhogó zápor ömlik a határra —
Még a bűnös szív is rebegi imáját.
Tí, kik elhagyátok szentelt templomait,
Látjátok: *az Isten imádkozni tanít!*

Nem boszuálló kéz sujt le tircátok,
Az apa gyermekén boszut miért állna?
Hiszen a kik nevét, házát elhagyátok,
Mindenikre jutna egy sujtó villáma.
Habár csapásiban a bal keze ér el,
Kipótolja azt is a másik kezével.

. . . Csak zuhog a zápor, jégesőre válik.
Már is a határnak ugarát szapulja,
Alig-alig szűnik s ha kissé eláll is,
Bőszült erejével újra kezdi, újra.
S hogy az égi kéznek irgalmát is lássák:
Nem éri egy jég sem a buza kalászát.

És egyszerre, mintha egy titkos ujj intne,
Bedugul az égnek nyitott csatornája,
Ázott buzakalász — úgy tetszik — hogy szinte
Kéjjel fürödik a meleg napsugárba.
Az ad, irgalommal a ki reánk néze,
Békesség jeléül szivárványt az égre.

. . . Most az ajkunk néma, nem tudunk beszélni,
De a sziveinkben hálaforrás támad.
Irgalmad, kegyelmed a gonosz is érzi,
Urunk, nagy Istenünk! *Népesül a háza*d.
Ha megnyílik az ajk, majd sokat beszél el:
Nem büntet az Isten mind a két kezével.

Tarcsafalvi Albert.

Az unitárius lelkész helyzete. V-É

Azok a reformok, a melyek most napirenden vannak s az egész országot izgalomban tartják, elébb-utóbb megoldást nyernek. Mihelyt törvénynyé lesz a polgári házasság* s gyakorlatba vétetik a polgári anyakönyvvezetés, a lelkész — úgy szólva — kilépi az állam szolgálatából és lesz az, a minek lenni kell: valódi lelképásztor. Az átmenet nem lesz valami könnyű, mert a lelkész, mint anyakönyvvezető, hiveinek legfontosabb egyéni és polgári érdekeit tartotta kezében. Hozzá a szülő s a polgár egyaránt teljes bizalommal fordult, mert tudta, hogy az ő anyakönyvében minden hiven és igazságosan van bejegyezve. Ha családi érdek, ha vagyoni örökösödés, ha katonai kötelezettség kérdése forgott fenn, nyugodtan fordultak az ő anyakönyvéhez.

A házasságkötés szép és megható ünnepélyénél a lelkész szerepe felette nagy és hatásos volt. Ezen a családi ünnepélyen ő úgy tekintetett, mint családtag, s mint ilyenhez, főleg az ifju párok különös ragaszkodással voltak és méltán, hisz gyakori esetben csecsemőkoruktól kezdve minden uevezetes életmozzanatnál ott volt, övé volt a főszerep, ő keresztelte, ő konfirmálta, ő oktatta a

*Junius hó 21-én, midőn e czikk már készen volt, a felsőház is elfogadta a polgári házasságra vonatkozó törvényjavaslatot.

vallásosságban, ő erősítette meg a hitben, tehát egészen önkénytelenül is tőle várták az áldást, midőn önálló élethez fogtak, házasságra léptek.

Távuhról sem akarjuk azt a gondolatot ébresztetni, hogy az új anyakönyvvezető vagy eskető nem lesz megbízható egyén és pontos hivatalnok. Arról az állam közigazgatási kormánya bizonyynyal gondoskodni fog, de ismerve népünk conservatív természetét, tudjuk, hogy a visszahatás nem lesz elkerülhető.

A nép bizalma egyelőre ingadozni s a lelkész befolyása, tekintélye és jövedelme pedig csökkenni fog. A nép nehezen fogja megszokni, hogy a házasságkötés olyan polgári úton és ott a polgári hatóság előtt menjen véghez, a hol más ügyesbajos dolgokat végeznek. A lelkész, befolyásának egyik kiváló módját elszalasztja s ennyiben hiveivel való érintkezése s tehát tekintélye is némi részben csökkenni fog.

Ne de ezzel szemben megnyugtatósul szolgál, hogy a papi gondra, a szószéki és tanítói munkák végzésére több ideje és nagyobb függetlensége lesz.

Valóban azt kellene mondanunk, hogy éppen a lelkészek érdeke kívánja, hogy az anyakönyv vezetése, e külömben is polgári hivatalnoknak való foglalkozás alól felmentessék. Nemde nem lehetne-e azt mondani, hogy azok a negyed évi, vagy évi jelentések, a melyeket a polgári hatóságnak be kellett szolgáltatni, nem fértek össze a lelkési tekintéllyel?

Nem lehetne-e elhinni, hogy a válóperek az egyöntetű polgári törvényszékek előtt egyöntetűbb eljárásban részesülnek, mint a sokféle egyházi szék előtt részesültek. De az előtt a tény előtt sem szabad szemet hunyni, hogy ennek a jognak sok olyan előnye volt a melynek elvételeért méltán követelhetnek recompensatiot az illetők.

Az ilyenemű kérdéseket sokáig lehetne vitatni, de a vége is csak az lenne, hogy az unitárius lelkész örömet tette meg azt a szolgálatot, melyet az állam és hivei érdeke megkívánt s megtenné ezután is, a nélkül, hogy e miatt másnemű lelkési teendőiben nagyobb hiány lenne észlelhető, mert az eredmény rendesen nem a munka sokaságától, hanem attól a buzgalomtól és lelkesedéstől függ, a mellyel azt elvégezzük.

Mint hogy a helyzet ebben a tekintetben, de sok másban is meg fog változni, készülnünk kell előre és számot kell vetnünk az új helyzettel, melynek először is negative lesz érezhető a hatása éppen a lelkészekre. Mert a lelkészek az esketés, anyakönyvvezetés s papiszéki biráskodás czimén eddig kapott jövedelemmel megrövidülnek. Lehet-e ezt figyelmen kívül hagyni egy ilyen országos míveletnél? Nézetünk szerint nem, mert bár igaz, hogy

a mire nem fognak megszolgálni a jövőben azért fizetést sem huzhatnak. Ez elméletileg lehet így, de gyakorlatilag úgy áll a dolog, hogy ezen a czimen mindenik lelkész már a meghívó levelében ígéretet kapott, azt élvezte is, mondjuk mint ősi jogot, a miből, kárpótlás nélkül, alkotmányos úton nem lehetne megfosztani.

Midőn az állami kárpótlást sürgetjük, ugyanakkor a legmelegebben ajánljuk az egyházi gondoskodást is. Ennek főleg két módja van. Első helyen kell hogy gondoskodjanak magok a *hívek*, a kiknek szolgálatában állanak a lelkészek s az egyházak. Elismerjük, hogy az újabb időben némelyik egyházközségünk egész lelkesedéssel fogott hozzá a fizetés rendezéséhez, a mi egyet teszen a kepe megváltásával. De azt is hozzá tesszük, hogy ez az irányzat még nem olyan általános, a milyen lehetne, s csak itt-ott van összekötve a hívek külön áldozataival, mert másutt az egyházközségek vagyona adja a fedezetet. Legyen úgy! Mi annak is teljes őszinteséggel tudunk örvendeni, ha híveink a közvagyont úgy tudják gyümölesztetni, hogy abból önmagokat a rendszeres kepefizetés alól felmentsék, de a hol ez a mód nincsen meg, ott ugy a magok, mint belső embereink s különösen pedig szent vallásunk érdekében teremtsenek önálló független állást a lelkészek számára. Mihelyt bekövetkezik az az idő, hogy lelkészeink anyagi nagyobb gondok nélkül végezhetik teendőiket, mindjárt más lendületet veend egyházi életünk is.

Én is tehát sürgetem a takarékos gyűjtést a kepe megváltásra s ennek az érdekében ajánlom főleg lelkészeink figyelmébe a kedves emlékű Kovácsi Antal tervezeteit (Unitárius Közlöny I. 134. 219., II. 27., III. 76.) melyekben valóban sok megfigyelésre méltó van.

Második helyen gondoskodhatnak az ilyen czélú alapítványok. Az Egyh. Fő Tanács évi jelentéséből ismeretes, hogy évenként egyházak és lelkészek is tetemes segélyben részesülnek. Ezek a források jóltevőink kegyes jó indulatából a jövőben még növekedhetnek, de az egyéni buzgóság és törekvés alól egyetlen egyházközséget sem mentenek fel. A „segíts magadon s az Isten is megsegít“ elvét nem szabad feladnunk mert a hol nincs áldozatkészség, ott nincs élet.

Az egyház a maga közvagyonával általánosabb közczélokot kellene, hogy szem előtt tartson. Szerintem az egyházközségek, a magok körében önmagokra, az egyház a maga körében, az előtte álló nagy és magasztos eszmének az érdekében kellene hogy működjenek. Látom s tudom, hogy szegények mindig lesznek mi közöttünk, a kiknek szükségök lesz segélyre, de törekvésünk még is az kell hogy legyen, hogy az egyház egyeteme az általános egyházi és vallási missiora, a közép és felső iskolai neve-

lésre, s végül vallásos elveinknek irodalmi uton való mivélésére és terjesztésére gondoljon.

Ezek a kérdések eddig is megváltak, de most, midőn nagy állami reformok küszöbén állunk, jó lesz közelebbi megfontolás alá venni.

Boros György.

Özv. Kriza Jánosné.

Nemzedék

Sok sok nemzedék unitárius diák, vagyis az azokból felnőtt már öszülni is kezdő férfiak serege mondhatná meg, ki az a matrona alak, a kit mellékelt képünkön bemutatunk. Tudjuk, csaknem érezzük hány szív fog megdobbanni örömeben, midőn meglátja azt a jóságos anyai arcot, a melyet a költő püspök Kriza János a legszebbnek tartott.* A tanuló és a szegény mindig támogatást nyert tőle, hej pedig nagyon sokszor neki is lett volna szüksége arra.

Az utóbbi években, mióta két unokája s gyermekei: Lenka, Kovács Jánosné és fia Gyula meghaltak, teljesen visszavonult a nyilvános szerepléstől, csupán árva unokáinak szentelve minden gondját és erejét. Az utóbbi időben lelkileg is, de testileg is nagyon sokat betegeskedett. Vigasztalást nagyszámu tisztelői részvéte és serdülő unokái nyujtanak.

Életéről nem szándékozunk részletesen írni, a helyett közöljük Szász Béla tanár költeményét, melyben oly megkapó hűséggel van leírva sok megpróbáltatása :

Özvegy tohásza.

Oh mely titokzatos, Uram, tanácsod, *Költ*
A mely körültem már oly sok sírt ásott,
Hogy köny-fátylamon át bármerre nézek:
Mindenfelől rémit a bús enyészet . . .

Hány szép remény, óh hány! biztatott egykor,
Mint a virág a fán szép kikeletkor —
Mig egyszer kései dér jön váratlan,
És a virág lehull elhervadtan.

Óh! mely büszkén néztem én daliámat!
Hívén, hogy ilyen több soha se' támad —
Milyen fényes jövőjére gondoltam,
S egyszer csak hozták — jaj Istenem! — holtan!

* Az arcképet Kovács János tanár úr, Kriza Jánosné veje, volt szives lapunknak ajándékozni. Köszönet érte.

— És egymást, ah! milyen hiven szerettük,
Mióta kezeink' egymásba tettük,
S rögös útunkon víva, együtt járva —
Ő elbukott, s én élek, mint egy árva . . .

Aztán, két unokámat, tettük sírba,
Édes jó lányommal még együtt sírva,
Mig ő is elszállt, egy szép holdas este,
Hogy, kik előre mentek felkeresse . . .

Szivem szeretti közül maradt egy még,
Boldog frigyünkől ki első szülemlék,
De ő is, hajh! mint korhadt rom elomlott,
S én majd hogy nem már egymagam bolyongok!

Nagy Isten, oh! vess végett haragodnak,
Megtört szolgáló lányod' el ne hagyjad,
Hogy, kik az enyémekek közzül még élnek,
Azokban és azoknak, oh, hagyd éljek!!

Szász Béla.

Tolsztoj vallomásai.

V. E

Egy modern apostolt akarok megismertetni saját vallomásai alapján az Unitárius Közlöny olvasóival, kit író- és kortársa Turgenyev a legnagyobb európai írónak nevez. „Vallásom“ című műve vallási és társadalmi tárgyú és irányú művei között első s bevezető a többihez. Ez a műve belső vallásos életének, tépelődéseinek történelmét adja. Szenvedélyes ifju kort élt át; egyetemi tanulmányai bevégezése után katonatiszt lesz, azután bejárja a művelt nyugatot; regényeket ír, melyekben társadalmi kérdések fejtegetésével foglalkozik. Később a socialismus hullámai magokkal ragadják s most életének estéjén felhagy a regényirással s tudományát s bonczoló eszének és akaratának minden erejét philantropi művek létesítésére áldozza.

Ez a műve kétszeresen érdekelhet bennünket. Azt az elutasíthatatlanul elötolakodó kérdést veti fel, hogy *mi értelme van az életnek?* Nem háborgattak-é minket is ily kérdések akárhányszor? Pedig ő boldog családi életet él, nagy vagyonnak ura; minden kellék meg van, a mi a közönséges felfogás szerint az élet boldogságára szükséges. Épen ez a körülmény mutatja, hogy ez olyan kérdés, a mely minden gondolkodni szerető ember lelkében fel-fel-tünik s feleletre vár.

A kérdést tehát nem ő vetette fel először; megtaláljuk azt már Bölcs Salamonnál, s az új időkben Schopenhauernél. Nem is

ez az ő érdeme, hanem az az igazság utáni nemes, őszinte, csaknem lázas törekvés, eljárásának az a kiméretlen következetessége, az a kedves őszinteség, melylyel kételyeit, tévedéseit előnkbe tárja s általában tépelődő lelkét rajzolja. S ez nem kis érdem, ha meggondoljuk, hogy oly országban él és ír, melyben veszélyes dolog kimondani, a maga igazát, melyben a törvény az uralkodó egyháztól való elszakadást büntetéssel sújtja. Ám gondolkozzanak s itéljenek akárhogy mások Tolsztojról, mi kimondjuk, hogy ő teljes mértékben megérdemli szeretetünket, vonzalmunkat.

Tolsztoj — a mint maga írja — az orthodox orosz hitben neveltetett. Midőn 18 éves korában odahagyta a 4. semester bevégezése után az egyetemet, nem hitt semmiben, a mire az előtt tanították. 15 éves korában kölcsészeti munkákat kezdett olvasni az eredmény az lett, hogy nem tagadta ugyan Isten lételét, de nem tudta magának elképzelni.

Később irni kezdett. A költészet és fejlődés jelentőségéről erősen meg volt győződve; ez volt ekkor az ő hite s ő e hitnek pásztora. Belátta csakhamar, hogy írotársaival együtt tanítani akarja embertársait, a nélkül hogy maguk is tudnák a mit tanítanak.

Párisban egy kivégzés végignézése meggyőzte arról, hogy hite a haladásban csak babona volt. E pontnál már észrevehető a későbbi socialista működésének a csirája. Belátta, — nem eszével, hanem egész lényével — hogy semmivel sem tudja igazolni.

És azután folytonos írói munkálkodása közben évek mulva egészen önkéntelenül keletkezik benne a kérdés: „Mi értelme van hát az életnek?”

És a tudományhoz fordul feleletért. Áttanulmányozza a természettudományok reugeteg birodalmát, megfigyeli a főrangu társadalom életét, a melyben maga is él, átolvassa a régi és új világ összes nagy gondolkodóinak műveit, de a kérdésre kielégítő feleletet sehol sem talál, hanem annál „bámulatosabb gondolatszegénységet“, a tudomány részéről tulhajtott igényeket, a legnagyobb homályt és ellenmondásokat. Határozatlan és homályos felelet az, hogy az élet értelme a fejlődésben s az ebben való részvételben áll s pedig a tudomány nem tud ennél jobb, kielégítőbb feleletet adni e kérdésre.

Ekkor elfordul a tudománytól, mely amugy sem tudja kielégíteni a lelket. Szeretete, vonzalma, szive sugalmazása az együgyű orosz parasztnéphez vonja, melynek nézetei az életről, halálról, tulvilágról, szóval „az élet értelméről“ állandóak s változatlanok. S most „*értelme dőllyős tévedése*“ után abban nyugszik meg hánykolódásai közben, hogy csatlakozik, úgy mint az orosz nép, *értelme megalázásával* az egyházhoz. Elhatározza, hogy aláveti ma-

gát mindenben az egyháznak, a ceremóniáknak, hogy találja meg végre már a felvetett kérdésre a megnyugtató, kielégítő feleletet, hogy találjan vigaszt és bizodalmat a hitben. S ez kezdetben sikerül is. Azt gondolja, hogy megtalálta már az élet nagy problémájának a megoldását, a mi még senkinek sem sikerült. Láttá ugyanis, hogy a nép milliója a maga *hitében* békében él s ilyen kérdések nem háborgatják, sőt e kérdésre „bámulatos világossággal“ felelnek életükkel, *hitükkel*. Am ez a boldog tudat nem tart sokáig. Az ész és hit nemsokára ellenmondásba jönnek egymással.

Rég időtől fogva ugyanis egyszer urvacsorát vett. Az urvacsorát úgy magyarázta, mint Krisztus emlékének megünneplését, a mely a büntől megtisztít s az ő tanai követésére buzdít. De a midőn a lelkész felszólította, hogy hangosan és nyilvánosan vallja be, hogy a mit le fog nyelni, Krisztus valóságos teste és vére, „*döfést érzett szívében*“. „*Irtózatot követelés* volt ez olyantól, ki nyilvánvalóan soha sem tudta, hogy mi a hit “

Ekkor megint elfordult az egyháztól. Itt végződik vallásos élettörténetének leírása. Egy szép álom fejezi be e vonzóan megírt töredéket. Azt hiszi, hogy ez álom mindent kifejez, a mit átélt.

Azt álmodja egyszer, hogy egy ágyon feküdt, de hánykolódásai közben lecsuszik; csak háta felső részének van támasza, lábai lelógnak, de nem érik a földet. Ekkor körültekint. Egy magaslaton van; alatta egy feneketlen örvény, felette is végtelenség. Ha letekint, a feneketlen örvény irtózattal tölti el; ha *felfelé néz a végtelenségbe*, érzi, hogy lassanként megnyugszik, visszaemlékezik mindenre, a mi történt; érzi hogy most már nem függ, hogy nem esik le, hogy támaszpontja szilárd s *teljes egyensúlyban van*. Bámul álmában, hogy e mechanizmust, melylyel természetes, megfogható és kétségtelen módon fentartotta magát, eddig nem fogta fel, nem értette meg. Látja, hogy fejénél *egy oszlop áll, melynek nincs alapja*; ebből egy kötél egész egyszerűen; ha ezen fekszik a test középpontja s *felfelé tekint*, szó sem lehet a leesésről.

Mindez világos volt most már előtte. Ő nyugodt lett s mint ha hallotta volna, hogy azt mondja egy hang: tekints ide!

És felébredett.

Ez az álom magyarázat nélkül is elég érthető. Csak egy pár szavunk van még

Elfordulása az orthodox orosz egyháztól egész természetes. Hiszen panaszait mi is oly jól ismerjük! Az az egyház az *öntudatos* vallásos érzést nem tudja kielégíteni. Feltétlen meghódolást kíván a merev dogmák uralmának. Nem tűri a gondolkodás eltérő eredményeit. A tudomány sikereinek nem enged jó szántából, csak kénytelenségből. Melyik az igazi vallásosság? Mi szerintünk nem az, mely megalázkodva megnyugszik hite (?), egyháza nevében a

dogma mysteriumaiban, hanem az, mely a tudomány segélyével kutatja egy elismert, de értelmünkkel meg nem fogható istenség viszonyát az emberhez és természethez.

Ebbeu az értelemben Tolsztoj bizonyára igazi, mély vallásos kedély.
Gál Kelemen.

A. kepemegváltás.

II. Tervezet a kepemegváltás tárgyában.

Unitárius egyháztőke-alapítvány.

Ezen tervezet szerint mindazon unitárius családfők, kik ingatlan birtokkal rendelkeznek, családjuk és birtokukhoz aránylag, tartoznának az egyházközségnek egy bizonyos összegről alapítvány levelet adni, úgy a maguk, mint utódaik kötelezettsége mellett, azon kikötéssel, hogy az alapító tagok az alapítvány tőkének évenként 5% kamatait tartoznának csak az egyház pénztárába befizetni; a hátralékban maradt kamatoknak befizetését bíróság utján is lehet kényszeríteni; de a tőke az esetben sem mondható föl. Azonban a köteles fél bármikor is lefizetheti az alapítvány tőkét, s azzal megszűnne az egyháznak azon czimen adófizetője lenni.

Az így befizetett tőkét az egyház 6% kamat mellett szintén jelzálogos kölcsönkép adná ki. Az alapító tagok mindaddig, míg az alapítvány tőkét le nem fizetik, csak 5%-os kamatot fizetnek.

Ha valamely egyházközségben van 100 birtokos család. abból			
ha van	4 — 200	frtos alapítvány, az	800 frt.
" "	8 — 100	" "	800 "
" "	8 — 80	" "	640 "
" "	10 — 60	" "	600 "
" "	15 — 50	" "	750 "
" "	20 — 30	" "	600 "
" "	35 — 20	" "	700 "
Összesen 100			4890 frt.

Ezen összegnek 5%-os kamata 244 frt 50 kr. Későbbi idők mulva pedig, ha az alapítványok befolyának, s jelzálogos kölcsönökben adatnának ki, 6% kamata lenne 293 frt 40 kr. S ehez járulna még a kegyes adományok, végrendeleti adományok, egyélt, hasznos vállalatok és a kölcsön magtárak jövedelme, úgy megkettőztetett eredmény éretnék el, s körülbelől lenne az évi jövedelem 5--600 frt.

Ezen jövedelmet egészitené még a vagyontalanoktól bevá-

randó évi ajánlat is, mely fejenként legalább 50 krban állapították meg.

Hasonló módon emelkednék az eredmény, ha az alapító családok száma meghaladja a százat, s a család és birtok nagyságához aránylag kötik ki az alapítvány-tőkét. Például:

Polgárdiban minden birtokos család fejenként fizet jelenleg évi ajánlat czimén a lelkész díja fedezésére 1 frtot, mely egy 20 frtos alapítvány évi 5%^o kamatának felel meg; így a mely család a hány frtot fizet évi ajánlatot, (tekintettel anyagi állapotára) annyiszor 20 frtról adna alapítvány levelet. S ha ez évi ajánlatokból eddig befolyt 200 frt, az éppen 4000 frt tőke 5%^o kamatának felel meg.

A vagyontalanok itt is 50 krt évi ajánlatot fizetnek fejenként.

Az egyházi kölcsön-magtár évi jövedelme is már 300 frt körül jár, mely összeget az évi ajánlatok összegéhez számítva meg kapjuk azon összeget, mellyel a kepe megváltható. — Tehát szem előtt kell tartani ama közmondást: „iparkodj és segics magadon, az Isten is úgy segít meg!”

Berki József földész.

A biblia szerepe Kossuth temetésekor. ^{E-T.}

(Második közlemény.)

Dáu. 12. r. 3. *A bölcsék fénylenek, mint az égnek fényessége és a kik sokakat az igazságra visznek, mtként a csillagok örökkön örökké fénylenek.* Györfi Ferencz Szt.-Mihály.

Ütő Béla Alsó-Rákoson és Gál Elek Vadadban ugyanezt használták.

Siralm. 5. r. 16. *Elcselt a mi fejünknek koronája.* Vass István, Szt.-Péter.

Péld. 11. r. 4. *Az igazság kiragad a halálból.* Nagy Sándor, H.-Karácsonfalván.

Luk. 21. r. 27—28. *Meglátjátok ötet eljöni, felhőben, hatalommal és nagy dicsóséggel, s mikor ezek lesznek nézzetek fel, emeljétek fel a ti fejetekeket, mert elközelgett a ti váltságtok* Siménfalvi György, Torockó-Szt.-Györgyön.

Ezekiel. 45. r. 16. v. *E földnek minden népe köteles legyen erre az üldozatra.* Ferenczi Aron, Medesér.

Ez ember igazat szólott és nemzetségéért harczolt. Gvidó Béla, Szőkefalva.

Máté 13. r. 43. v. *Az igazak fénylenek, mint a nap.* Nagy Dénes, B.-Körispatak. Dézsi Mihály, Szováth.

Néh. 5 19. *Emlékezzél meg rólam Istenem és mindazokról, a melyeket én e néppel cselekedtem.* Dombi János, Homoród-Szt.-Márton. Shakespeare. Julius Caesar III. felv.

Temetni jöttem Caesart és nem dicsérni.

A rossz, mit ember tesz túl éli őt

A jó gyakorta sirba száll vele. Józan Miklós. Oxfordban.

Móz. 37. r. 78. *Mózes pedig százhusz esztendőös vala, mikor meghala: nem homályosult meg az ő szeme, sem el nem fogyatkozott az ő ereje. És siraták az Izrael fiai Mózeset harmincz napig.* Székely László, Csegez.

Dan. 12. 3. . . . *A kik sokakat az igazságra visznek, miként a csillagok örökkön örökké fénylenek.* Gál József, Recsenyéd.

Kisgyörgy Sándor, Vargyas, ugyanezt használta.

1. Móz. 49. 29. *Mivel én az én népem közé számláltatom, temessek engem az én atyáimmal egy helyre.* Vári Albert, Kénos.

Unitárius egyház történelmi naptár. 1. 7.

Julius.

1. — 1636-ben Deésen országgyűlés volt, melyen a magyar és német unitáriusok között feuforgó viszálykodás megszünttetett. — 1825-ben alapította bölöni Farkas Sándor hét társával a gondoskodó társaságot. — 1866-ban Benczédi Gergely kolozsvári tanárrá választatott.

2. — 1579-ben Dávid Ferencz elítéltetése és fogságba vitele után Kolozsvárt zsinatot tartott Blandrata, melyen az új hitvallást megkésztették aláírni. — 1606-ban a tordai zsinaton meghatározatott, hogy zsinat minden évben tartassék és pedig váltogatva Kolozsvárt és Kereszturt. — 1861-ben a tordai zsinaton Kriza János püspökké választatott.

4 — 1592-ben meghalt Hunyadi Demeter püspök. — 1774-ben Agh István unitárius püspök a kolozsvári egyetem felállítására tervéhez azt javasolta, hogy a négy vallásból legyen kinevezve tanár és tanítassék theologia is. — 1812-ben választatott meg Körmöczy János püspöknek.

7. — 1540-ben született János Zsigmond Budán a királyi várpalotában.

8. — 1618-ban Ádámoson zsinat tartatott.

11. - 1791-ben az unitárius egyház folyamodik elvett javai kárpótlásáért

13. — 1579-ben Hunyadi Demeter püspökké választatott.

15. — 1605-ben Tordán zsinat tartatott. — 1635-ben halt

meg hidvégi Mikó Ferencz. — 1638-ban öt kolozsvári polgár va-
gyon és fejevzésre ítéltetett a szombatosság miatt.

16. — 1792-ben tétetett le a kolozsvári templom alapköve.
Lázár István püspök mondott alkalmi beszédet.

17. — 1603-ban Brassóban esett el Székely Mózes unitárius
vallásu fejedelem.

19. — 1638-ban Császár István száz-embert (centumpater)
Deésen elítélték és a perengér alatt 60 pálczát verettek rá, mivel
azt mondta, hogy a Háromságot Niceumban és Konstantinápoly-
ban koholták.

21. — 1605-ben Bocskai István fejedelem az 1603-ban az
unitáriusoktól elvett s a jezsutáknak adott kolozsvári óvári kolle-
giumot és a piaci templomot az unitáriusoknak visszaadta.

22. — 1693. ürittetett ki császári rendeletre az unitáriusok
óvári iskolája s a mellette levő ev. ref. templom a róm. katolikusok
számára.

26. — 1755-ben Szentmártoni József minden könyvét a ko-
lozsvári főiskolának hagyta. Boros György.

Az unitárius főiskolai ifjuság lapjából. Költ

Ha ő enyém volna.

Ha ő enyém volna,
Mi volna az enyém?
Minden, a mi csak van
A föld kerekiségén.

Ha ő enyém volna,
Mi volna az enyém?
Minden, a mi nincsen
A föld kerekiségén.

Simonffi Márton,
II. papnövendék.

Hogy . . .

Hogy enyémnek mondjam,
Keblemre öleljem
Vesztett boldogságom
Hogy újra fölleljem
Sohasem érem meg!

Hogy más viszi egykor
Fényes esküvőre
S szivem ott találják
Porban összetörve
Azt megfogom érni!

Hogy csókba fűrösszem
Bibor piros ajkkal,
Mint fölkelő napot
A pirosló hajnal
Sohasem érem meg!

S a mint széttört szivem
Nevét fogja verni;
Előtte halok meg,
S nem fog megismerni
Azt megfogom érni.

Barabás József,
VIII. oszt. tanuló.

Egyet.

A torda-aranyosköri fiók-egyletből.

A D. F. Egylet torda-aranyosköri fiók-egylete első nyilvános felolvasó gyűlését f. hó 24-ikén tartotta Tordán, melynek lefolyásáról a következőkben számolok be az Unitárius Közlöny olvasói előtt. A gyűlés délután 3 órakor kezdődött igen szép számú közönség jelenlétében. Férfiak és nők mintegy 120-an voltak jelen.

A gyűlést a tordai daloskör teljesen sikerült éneke nyitotta meg s majd zárta be. Megszoktuk e daloskorról mindig csak dicsérendőt hallani. Jelenben is a daloskör nimbusát emelte. Mély köszönetünket fejezzük ki e helyen is a daloskör tagjainak, kik egyletünk iránti szívességből jelentek meg. Teljes elismerés illeti karnagy Adorján Domokos urat, kinek egyletünk iránti buzgóságáról oly örömet győzöttünk meg. Az éneket Csegezy Mihály elnök remek megnyitó beszéde követte. A D. F. E. célját fejtegetve, a hallgató közönséget szívélyesen üdvözölve a gyűlést megnyitott s felhívta titkár Biró Lajost jelentése megtételére.

A titkári jelentést azért láttuk ez alkalomra szükségesnek, mivel most volt elsőben szerencsénk a hallgatósághoz, ennél fogva hogy mutassuk fel egyletünk keletkezését, eddigi munkálkodásunkat, melyek ismerete után s melyeknek alapján kérhettük a közönség pártolását. A titkári jelentés után következett alelnök Gál Miklós felolvasása. E felolvasásról csak annyit mondhatunk, hogy méltó volt a felolvasások megkezdésére. Bármily sikerült felolvasások követték is a jövőben, annyi bizonyos, hogy ez mindig az elsők között első helyen fog állani. Reméljük, hogy a felolvasó úr szívességéből e felolvasás vagy a Keresztény Magvető vagy az Unitárius Közlöny hasábjain meg fog jelenni. Ezt követte Barla Erzsi kisasszony teljesen sikerült szavallata. A kisasszony kellemes csengő hanggal rendelkezik, mely szavallásra kiváltképp alkalmas, ismeri a jó szavalat feltételeit, melyeket megtartva igen kellemes perczeket szerzett a hallgatóságnak, mely alig szünt meg éljen és tapsokkal jutalmazni a szavaltót. Majd Demeter Dénes olvasott fel költeményeket. Demeter úr munkálkodását, költői tevékenységét a Közlöny olvasói már ismerik, azért mostani szerepléséről annyit írunk csak, méltó a többihez. Csak előre! Végül elnök Csegezy Mihály a hallgatóságnak megjelenésükért köszönetet mondva, a tagokat kintartásra buzgítva a gyűlést bezárta.

Nem tehetem, hogy az egylet nevében köszönetet ne mondjak elnök Csegezy Mihály urnak, kinek egyletünk iránti fáradhatatlan buzgalma szülte, hogy ha eddig volt is némi aggodalmunk az egylet jövőjét illetőleg, most a legjobb reményekkel tekinthetünk előre.

Mély köszönettel vette választmányunk Tarcsafalvi Albert

úr üdvözlő költeményét. Jól esett lelkünknek, hogy a messiái tá-
volban is érdeklődnek egyletünkért. Köszönjük a „biztatót“ előre!

Várfalva, 1894 május 25.

Biró Lajos,
f.-e. titkár.

Fejtörő.

Betűrejtvények.

Béles— jó sütemény.

Elme— tanulónál, ha éles, nagy szerencse.

É — sokat használt ércz.

Párid — a vig mulatságot így is nevezik.

elma — természettani elnevezés.

Az első betűk felülről lefelé olvasva és a végső betűk alulról
felfelé olvasva egyik közelebbiről elhunyt jeles unitárius férfi
nevét adják.

18, 2, 35, 4 — alkalmatlan kis állat.

24, 5, 14, 26, 21, 32 — az okosnak ellentéte.

31, 12, 30, 14, 15 — íráshoz használják.

27, 6, 29, 13, 22, 36, 6 — az ilyet, ha jó, művészek nevezik.

16, 37, 1, 36, 37 — ma napság sok életnek vet véget.

28, 19, 20, 17 — az anyának mondják a gyermekek.

33, 34, 3, 4, 37 — csuszó és sokszor mérges állat.

11, 9 — kérdő szó.

7, 18, 7, 10, 7, 1 — minden állatnak nélkülözhetetlen.

1—37 szép mondás, melyet minden unitáriusnak tudnia kell.

A megfejtők neveit az „Unitárius Közlöny“ közelebbi szá-
mában közöljük. A megfejtések legkésőbb e hó 20-ig beküldendők.

Zóra.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— Polgári házasság. Junius 21-én tétetett az a döntő lépés, a mely a
polgári házassághoz vezet. A főrendiház 4 szótöbbséggel elfogadta az ide vonat-
kozó javaslatot. Mint a haladás barátjai mi is örömmel kell fogadjuk ezt a hírt,
mert ez egyszersmind a római korhadt várfal újabb megbomlásának is a hire.
Háromszáz év óta mesterkedik a clerikalismus, hogy visszaállítsa azt a korlátlan
uralmat, a melyet az előtt gyakorolt, s a kik nem volnának megelégedve a most
elért eredménnyel, tulajdonítsák annak a merev dogmának, a mely maga előtt
sem állami, sem emberi jogokat nem akar elismerni. Vajjon bekövetkezett volna-e
ez a fordulat, ha a kath papság megelégszik azzal a mije van s nem igekezik
a „rervesalisokkal“ halászni a hiveket

— A d.-sztmártoni unitárius egyházközségben f. év jun. 3-án tartotta
székfoglaló- és beköszönőbeszédét Gvidó Béla kükküllő-köri esperes és volt szöke-
falvi pap. Az egyháznak most egy régen óhajtott vágya teljesedett be. Gvidó Béla
itt kezdette hirdetni először az életnek ígését, mint segéd pap. Az elhintett mag

jó talajra talált, kikelt, nőtt, virágzott és gyümölcsöt is megtermett. Az ünnepélyen a dombói unitárius dalkör egyik invocationkat énekelte József Ferenc vezetésével mellette. Útő Lajos dombói pap egy emelkedett szellemű beigtató beszédet tartott; s ez után felolvasta a püspöki kinevezési okmányt. A beiktató ifju pap és esperes Dávid királynak Salamonhoz az ő fiához intézett ezen szavait: „Légy bátor és erős, és kezdj hozzája, semmit ne félj, és ne rettegj; mert az Úr Isten az éu Istenem veled leszen, téged el nem hágy, föléd el sem távozik.“ I. Kron. XXVIII 29. volt programmszerű beszédének alapjául véve. A beigtató pap Útő Lajos mondott áldást, a szép számmal összegyűlt hívekre és az új papra. Az ünnepély a dombói unitár. dalkör egy szépen előadott templomi énekkel zárta be. Templomból kijövet a tisztelgések nagy sora következett. Istentisztelet után a papi háznál ebéd volt, melyen először a főt. püspök urat köszöntötték fel. Kis J. á s z l ó.

— Az unitárius főiskola ifj. olv. és önképző egylete jun. 10-én tartotta meg évzáró ünnepélyét. Az elnöki jelentést Nagy Lajos elnök tette meg. Az ifjuság a jelen évben is kiváló szorgalommal működött. Kányaró Ferenc tanár volt védnöke. Ekvözben felolvasást tartott: Nagy Lajos, az aesthetikai érzék fejlesztéséről; Kovács István „A költészet hatásáról“; Veres Árpád és Barabás József saját költeményeiket olvasták fel; Tóth Gyula „A nőkről“; Vernes István „A szép szemekről“; Ruzitska Lajos „Gr. Andrassy Gyuláról.“ Vitatkozást tartottak a kérdések felett: „Kinek köszönhet hazánk többet Széchenyi, Kossuth vagy Deák Ferencnek?“ A többség Deák Ferencet tartotta olyannak, mint a kinek hazánk legtöbbet köszönhet. „Kinek köszönhet többet az irodalom: Arany-nak vagy Petőfinak?“ A többség Arany-nak adott elsőséget Szavallati nemes versenyeken kitüntek: Simonfi Márton, Kis Jenő, Feldheim Béla, Feldheim Mór és Nagy Béla. Szavallásért díjat nyertek: Nagy Lajos, Péterfi Béla, Feidőcsim Mór és Tóth Gyula. Pályamunkákkal nyertek: Feldheim Mór, első félévi dolgozat 6 koronát, májusi nagy pályázaton irodalmi dolgozat 10 koronát, latin fordítással 6 koronát; Veres Árpád költeménnyel 6 koronát; Barabás József II. félévi prozai dolgozattal 6 koronát, költeménnyel 6 koronát, történelmi munkával 10 koronát; Ruzitska Lajos természettudományi munkával 10 koronát; Nagy Lajos társadalmi és neveléstani munkával 10—10 koronát; Deák Ferenc 4 koronát. A „Remény“ cz. ifjuság által szerkesztett lapnak megjelent 20 száma. Az ifj. az év folyamán több ünnepélyt rendezett; így Jókai M. jubeliuma alkal-mával, márcz. 15-én, Kossuth L. temetése napján gyászünnepélyt és évzáró ünne-pélyt, melyeken az ifj. énekar és Apolló-kör is közreműködtek. A könyvtár ajándékozás útján szaporodott 20 drb. könyvvel.

— A budapesti unitárius egyházközség 1893-ról is kiadta értesítőjét Derzsi Károly lelkész szerkesztésében. Az Értesítő nagyon kedvező képet ad az egyhk. fokozatos és gyors haladásáról. Egy pár adatot átvesszünk. Tanköteles volt 96, kik mind tanultak; esketés 52, haláleset 19, áttért hozzánk 121, tölünk 15, lélek-szám az alakuláskor 1881-ben volt 202 jelenleg van 1366, kik közül budapesti 530. A budapesti egyhk. v a g y o n a: ingatlanban 70.500 frt a mult évinél több 6500 frttal: lelkészi alap 7224 frt m. é. t. 1796 frt; állandó alap: 25111 frt m. é. t. 3131 frt. kepealap: 13335 frt, m. é. t. 2806 frt, a három alap együtt: 45660 frt. H.-M.-Vásárhelyt Isz. 557 vagyoa 14361 frt és 4504 frt teher. Mező-Berényben Isz. 163 vagyon 2725 frt, teher 2485 frt. Orosházán Isz. 108 s. lelkész Lőrinczi Dénes. Polgárdiban Isz 270, vagyon 800 frt, teher 5000 frt. Iszkaszentgyörgyön Isz. 26, vagyon 33 frt. Vilonyán Isz. 62, vagyon 252 frt. Magyarladon s környékén is szaporodnak az unitáriusok, az összes lélekszám 594.

— Tanfelügyelői jubileum Az udvarhelymegyei tanitóttestület egészen zajtalanul szervezkedett arra, hogy a megye érdemes tanfelügyelőjét, Sándor Mózes kir. tanácsost 25 éves tanfelügyelősége alkalmából megcelepje s a megyei tanitóság szeretetéről, tiszteletéről tanuságot tegyen. Ha e terv nyilvánosságra jön, s jubileumból bizony semmi sem lett volna, mert tanfelügyelőnk a zajt, az ünneplést -- különösen ha az reá vonatkozik -- egyáltalában nem szereti. De a midőn e tanitóttestülethez még az „Erdővidéki tanitóttestület“ küldöttsége is csat-

lakozása s megjelent tisztelegni magán házánál, érdemes tanfelügyelőnknek is meg kellett hajolnia a szeretet hatalma előtt. A megyei tanítótestület küldöttségének szónoka Borbély Sámuel igazgató lelkes, meleg szavakkal méltatta érdemeit, a megyei kulturális élet 25 éves fejlődését nevével szorosán kapcsolata hozva. Majd Zöld Sándor beszédet röviden, kimutatva azt a kapcsolatot, mely az ünnepeltet az erdővidéki tanítósággal és tanügygyel összefűzi. Mindkét üdvözlő beszédre szeretett tanfelügyelőnk meghatottan válaszolt. Ezek után a helybeli iskolák tanári kara tisztelgett. Megemlítendő, hogy a jubiláns nevére „pályadíj alap“ czímen 400 koronát meghaladó összeg tétetett le a megyei tanítótestülethez. A tisztelgés végével a jelenlevők gazdag lakomára hívtattak meg a jubiláns által, hol Ugron János, a megye derék alispánja is megjelent. Általában elmondhatni, hogy ez ünnepélyt az együttes érzés, a hála és a szeretet tette melegebb, lélekelmelővé. Sok örömet kívánunk e családban még — a magyar kulturának! s f b.

E-1 — **Az illavai hitvalló.** „A mi otthonunk könyvesháza“ -nak ez idei legutóbbi száma viseli e címet. E jóra való vállalat, mely a „Luther-társaság“ támogatásával jelenik meg azon dicsérendő czélt szolgálja, hogy az újabb időben irodalmunkban felburjánzott léha, erkölcsrontó vagy éppen a társadalmi rend felforogatását czélzó zugiratok kiszorításával, híveinek legalább a téli estvékre vallásos és épületes olvasmányokat nyújtson. A füzetke főalakja Mascinius (Masznyik) Tobiás evangélikus papi család illavai lelképásztor. Szereplése a XVII sz. 70-es éveire esik, mely időszak oly szomorúan emlékezetes a magyar prot. egyházra nézve. Tolk le nem írhatja, ész meg nem mérheti azon méltatlanságok nagyságát, melyeket a rabokul ejtett prot. lelki tanítóknak ez időben elviselniök kellett. Valóban, elhíttetésnek, gyötörtetésnek, gályarabságnak, a „vér-anuság“ születésének kora volt ez. Ezeket élte át M. is; s ezek vannak leírva e néhány lapon híven, vonzóan. Megvagyunk győződve, hogy ily füzetkék a vallásosságunk, a hitéletnek, az egyháziasság előmozdításának nem kicsinylendő eszközei. S e tekintetben evangélikus testvéreink nemes törekvései csak megszívelendő példa gyanánt állhatnának előttünk is. Egy ily vállalat megindítása a belmissiónak lényeges csatornája volna. A mi pedig a feldolgozandó anyagot illeti e részben bizony egyházunk multja sem szűkölködik hálás tárgyokban. S. G.

E-2 — **Berde Mózsza** hagyatéka ügyében május hó 30-án Kolozsvárt tárgyalás tartatott, melyen Berde Béla a szóbeli végrendeletet semmisnek nyilvánította s kijelentette, hogy mindenben az 1888 évi végrendelethez tartja magát. A budapesti kir. törvényszék a szóbeli végrendelet tárgyában ugyanazon napon döntött és a bünvádi eljárás megindítását kimondotta.

E-3 — **Budapesti egyházközségünk** szép haladását egy újabb tényre bizonyította be. Segédlelkészi állomást szervezett 800 firt fizetés 200 firt lakbérrel. A s. lelkész kötelessége a lelkészi szolgálatokon kívül, a különböző iskolák unitárius növendékei vallásos oktatása és missziói munkák teljesítése. Lelkész lesz Lőrinczi Dénes II.-M.-Vásárhelyi derék ifju s lelkész. Üdvözljük a budapesti egyházközséget!

E-4 — **„Az Urban atyjafiai.“** Az ötvenes évek absolutismusa ellen folytatott erős küzdelemből egy érdekes epizodot említünk meg. — A Kolozsvárt székelő unitárius Egyházi Képviselő Tanács hivatalos iratai alá az elnökség ezt írta: „Az Urban atyjafiai“ N. N. püspök, N. N. jegyző, mígnem egyik tanár figyelmeztette, hogy az egy vonással megtoldva így olvasható: „Az Urbán atyjafiai“. — Ettől kezdve a mondat szórendje megváltozott s ma is így iratik: „Atyjafiai az Urban“, nehogy valaki az unitáriusok hazafias érzelmét megbánthassa, miután tudvalevőleg Urbán osztrák kormánybiztos neve Erdélyben nagyon gyűlölt vala.

— Az Egyházi Főtanács a f. évben október 28-ik s következő napjain fog megtartani.

-- Püspöki vizsgálat. Főt. Ferencz József ur püspöki vizsgálatot fog tartani Toroczkón és Tordán Mózes András lelkész-tanár kíséretében július 1-én kezdve.

— Egyházi főgondnokunkat mlt. P. Horváth Kálmán urat király Ő Felsege bárói rangra és méltóságára emelte. Rendkívül örvendünk ennek a legmagasabb kitüntetésnek, annyiival inkább, mivel mi, a kik főgondnokunkat közelről ismerjük, mindig valódi főurnak néztük, mert olyan volt minden cselekedete, minden szava és egész jelleme.

— Uj lelkészek. A főtiszt. püspök úr Polgárdiba s-lelkésznek Demeter Dénes papjelöltet nevezte ki. Allomását július 15-en foglalja el. Jó sikert kívánunk a nagy felelősséggel járó állomáson. — Továbbá még kinevezte Böllönbe tanítónőnek Sükösd Anna okleveles tanítónőt.

— Orbók Ferencz p. ü. hivatalnokot a vall. és közokt. minister kinevezte a kolozvári Ferencz József tudomány-egyetem quaestorává.

— Az unitárius főiskola vizsgái éppen most zárulnak be. A papi szigorlatot június 26-án tették le négyen: József Lajos, Kelemen Árpád, Lőfi Ödön és Nagy Lajos jeles eredménnyel.

Az iskola egész évi főbb mozzanatai közölve lesznek az iskolai Értesítőben, mely július első napjaiban fog megjelenni. Az érdekeltek figyelmébe ajánljuk, hogy az Értesítőben az eddigi gyakorlattól eltérőleg az érdemjegyek is közölve lesznek, hogy a szülők s a tanügybarátok a tanulókról teljes tájékozást nyerhessenek. Az Értesítőt Boros Sándor igazgató szerkesztette, kinél 50 kr-ért megszerezhető. — A székely-kereszturi gymnasium is a jelen évvel kezdve külön fogja kiadni Értesítőjét. Ez a jelenség annál nevezetesebb, hogy az iskola fennállásának éppen 100 éves fordulójára esik.

— Tordán a város s a megye mozgalmat indított meg egy főiskola létesítése érdekében s a kiküldött bizottság felszólította E. K. Tanácsunkat is a csatlakozásra. Az E. K. Tanács kifejezte, hogy a gymnasiumot négy osztálylyal szándékozik visszaállítani, mihelyt a polgári iskolával körött szerződés lejár, s ha a város és a megye segítségére jön, örömmel fogadja, mert a közoktatás ügyének ugy bizonylyan jobban megfelelhet. Az E. K. Tanács azt is örömmel venné, ha az így beállítandó négy osztályhoz a város és a megye még két osztályt beállítana, de a nyolcz főgymnasium beállításához nem járul hozzá s ilyen érdekből az állammal szerződésre lépni nem hajlandó. Annak csak örvendene, ha az állam főiskolát állítana fel.

— Kideben a könyvtár és a dalárda harmoniuma javára egy táncvigalom rendeztetett szavallattal és felolvasással összekötve. Felolvasott Hadházi Ferencz ev. ref. és Fülöp Mózes unitárius lelkész. Szavaltak: Fülöp Mózesné Biró Berta, Pálfi József, Gál József és Takács Sándor. A kitűzött czélra szép összeg gyűlt egybe. Ezért ugymint az erkölcsi sikerért az elismerés és köszönet Gál Sándor áll. isk. igazgatót illeti.

— Rövid hírek. Az angol felsőház most 11-ikszere vetette el azt a javaslatot, hogy az özvegy férj sógorasszonyát, vagyis elhalt neje testvérét nőül vehesse. — Carnot a francia köztársaság elnöke az anarchisták áldozata lett. Egy olasz ifju Lyonban a kocsijában kegyetlenül leszurta. Egész Európa fel van háborodva ezen a páratlan gaz tetten. — Kolozsvárt az egész lakosság nagy izgalomban van, mivel a vízvezeték vize megfertőztetett az előljárók gondatlansága miatt. Kivált a gyermekek közül sokan szenvednek gyomorhajban. — Oláhországban, hol a magyar zászlót oly csufosan széttépték és meggyalázták, a magyar és székely munkásokkal is nagyon csufosan kezdenek elbánni. Vagy nem adnak nekik munkát, vagy ha adnak, nem fizetik meg s még ráadásul gúnyolják s e miatt máris sokan jöttek haza, a kik aztán vagy saját gazdaságukat folytatják, vagy itt az országban telepednek meg. Ezt sokkal okosabban teszik!

E-1
— Városfalván Kossuth temetésekor Máté Sándor lelkész alapigéje volt Ámos 5. '6. „Minden utczákon léssen jajgatás, és minden utczákon ezt mondják: Jaj! Jaj! és indítják a szántóveő embert is sírásra és jajgatásra.“ Ugyanakkor a hívek 15 frt 50 krt gyűjtöttek egy gyászlobogóra.

— A Magyar Mese- és Mondavilágból, B e n e d e k Elek nagyszabású mesekönyvéből, mely a millenium egyik legmaradandóbb emlékének ígérkezik, megjelent a 10—11 füzet gyönyörű szép mesékkal és mondákkal. Benedek valószínű virtuóizást fejt ki abban, hogy az egyszerű naiv mesét megtartván igazi népies karakterében, az mégis irodalmi mű hatását tegye az olvasóra. Az első kötet már teljesen be van fejezve, s mondhatjuk, hogy élvezetesebb olvasmányt ritkán láttunk ifjak kezében. Tíz füzet ára 2 frt 50 kr. Budapesten az Athenaeum részvény-társaságnál rendelhető meg.

— Az érettségi vizsgálaton 31 jelentkező közül 24-en éretteknek nyilvánítottak, kik közül mint jelesen érettek Veres Árpád és Dézsi Ferencz 100—100 frt jutalmat nyertek a Báró Petrichevich Horváth egyh. főgondnok úr ajánlékából.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

199
Tanulmány A Dávid Ferencz Egyletnek egyik barátja az Egylet „Értesítését“ tanulmányozás alá vette és a következő érdekes megjegyzéseket közölte velünk: nem hittem volna, hogy a Dávid Ferencz Egylet úgy behálózta az egész országot. Ez igazán örvendetes. Ekklesiáink tanulmányos képet nyújtanak. Ha jól számítottam az anyaekklésiák közül 100-ból van tag, a mi azt tenné, hogy 8-ból nem akadt senki, még a pap se. Utána néztem a papoknak is s azokból 87-et találtam a névsorban. Hol van a többi és mi okon maradtak ki, arra valóban kíváncsi vagyok, mert látom a legszegényebb ekklesiákban lakók nagyobb része itt van. Magok az ekklesiák is szép számmal vannak, de az 50-et még sem tudtam kihozni, ennyi pedig nem elég. Jó részt meg tudnám magyarázni a valódi okot, de most nem mondom egyebet csak azt, hogy a marosi és udvarhelyi körből talán egy sem hiányzik, a miért megkellene dicsérni az intézőket. Még csak annyit említek meg, hogy Kolozsvár nagyon szépen viselte magát, mert 243 tagot állított elő, azután Tordát soroztam 40, Budapestet 35 taggal, Ezek látom, még a Dávid Ferencz egyletben is anyaekklésiák. Mindjárt jó Keresztur 23, Abrudbánya 22, Polgárdi 19, M-Vásárhely és Bölön 18, S.-Körispatak és Derzs 16, Brassó 13 tagjával. Még egy néhány jól áll, de biz ott nagyon sok igen gyengén áll a legerősebbeknek tartottak között. — ók

E-1
Nyári vasárnapi iskola. Junius 1-ső vasárnapján kezdődött a nyári valószínű oktatás, a mely a múlt évről beérkezett jelentések szerint mind általánosabb kezd lenni. Eddig elé azt a hiányát tapasztaltuk a nyári tanításnak, hogy igen általános tárgyakról és rendszer nélkül gyakoroltatott. Azt hisszük több lenne az eredmény, ha egy határozott tárgy lenne kitzüve. milyen a következő:

L V
Biblia ismertetés. 1. A biblia szerkezete. A két czimlap felolvasandó s megmagyarázandó minden szó jelentése s bemutatandók a külön könyvek czimei. Ha lesz olyan tanuló, a ki tudja a könyvek versbe foglalt neveit, jó lesz azzal elmondani.

2. A bibliai könyvek keletkezése. Az ó test. könyvek Kr. előtt 200 évvel már összevoltak gyűjtve s együtt voltak használva. Hogy egyik-másik mikor iratott, nem tudható bizonyosan, mert az írók nem jegyezték fel az írás idejét. A királyok mellett voltak kronikások, a kik egyet-mást feljegyeztettek, a mit azután felhasználtak más írók a Sámuel, Királyok s Kronikák könyvében olv. 1 kir. 11 r 41., 14. r. 19., 15. r. 31., 16. r. stb. L. A biblia élete Unitárius Kiskönyvt. 6. 7. l.

3. A törvénykönyvet nem Mózes írta, kivéve a tizparancsolatot; nem is egy időben írták. A Móz. 5-ik könyvét egyik próféta (Jeremiás) írta meg,

s Józsiás király hirdette ki a nép előtt 621-ben Kr. e., olv. 2. kir. 22. r.-től 23. r. 2. v.-ig. Ez volt az első szent könyv.

4. A Mózes öt könyve többi részei jóval későbbiek. Bizonyos, hogy a templomnak 586-ban leromboltatása után kezdték összeírni a templomi a szer-tartási szokásokat. Ebből készült a Levitai törvény. (Móz. 3-ik könyve.) Ezdrás 444-ben összeállította a törvényeket s a Mózes öt könyvét. Egy darab ideig ez volt a zsidók bibliája. Oliv. Nehemiás 8 r. 1—12. v.

5. A proféták könyveit jó részt ugyanazok írták a kiknek nevét viselik. A proféták voltak a zsidó nép vezetői és az Isten akaratának végrehajtói. Ők az Isten nevében szólottak s az Isten nevében ostromozták és feddették a népet midőn vétett Isten ellen, Oliv. Ezsaiás 1. r. 1—12. v.

6. A proféták vagy magok saját kezüleg írták vagy diktálták könyveiket. Az utóbbi nyilván látható. Jerem. 36 r. 1—32.-ből.

7. A zsoltárok könyve a legkedveltebb az egész ó testamentumban. Ab-ból mindenki sokat ismer énekes könyvtükből. (Oliv. 25. 42. 63 zs.) Öröm, bánat, kérés és áldás, fohászkodás és káromkodás, szóval az emberi ajaknak minden beszéde, az emberi szívnek minden érzelme meg van énekelve benne. Eppen mint a mi énekes könyvtünk úgy ez is akkor kezdett énekelteni s írati a mikor a nép rendes istentiszteletet kezdett tartani. Egy része a Dávid idejéből való, de némelyik csak 1—2 száz évvel íródott Krisztus előtt. Érdekes a megfigyelésre, hogy ez is mint a törvény öt könyvre van osztva 1—41, 42—72, 73—89, 90—106, 107—150.

8. A példabeszédek úgy keletkeztek, mint más népeknél, Hihetőleg sok maradt fenn böles Salamontól Méltók a megtanulásra és megtartásra ezek: 2 r., 21. 22 3 r. 5—7. 11, 12, 33. 34. 4 r. 14. 20—22. 6 r. 6—11. 20. 10 r. 3—5. 11 r. 31. 32. 13 r. 21—22. 14 r. 1. 13. 17. 27. 31. 15 r. 17. 18. 17 r. 13. 22 r. 1. 2. 23 r. 1. 19.

9. Ó és új. Az ó test. könyvei Kr. e. 200 esztendővel jó részt mind meg-voltak már, de csak Kr. u. az első száz végén található biztos feljegyzés arról, hogy a most ismert könyvek mind együtt lettek volna (v. ö. Luk. 24 r. 44.) Az első keresztények hosszú ideig csak az ót használták. A kik az újat írták azok ismerték is mert csak azt használták, még pedig rendesen görög fordításban. (A biblia nyelvről I. Ker. Magv. 6. kőr, 261 stb.) a mi megtetszik főleg a Máté avang. és a Pál leveleiből (I. Mát. 6 r.)

10. Az új test iratok mintegy száz esztendő alatt irattak Legelső a Pál levelei, melyek közül a Galatai levél 54 körül iratott (L. Ker. Magv. 6-ik köt. a galatai gyülekezetek alakulását.) Nem mindeniket írta Pál Nemis volt célja az írás, és már 64-ben megis halt. Némelyik levelet mások írták halála után (p. o. Thess. Efes. Timot.) Igen szép és meglátó nyilatkozata Pálnak apostolkodásáról az I Kor 2 rész.

11. Az evangéliumok Jézus életét munkásságát és tanítását írják le úgy a hogy azt halála után emlékezetből leírhatták, s úgy a hogy hitték és ta-nítani akarták az első száz esztendőben. A három első sok helyen összhangzik, Legrégibb a Márké 86 körül, legifjabb a Jánosé (150 körül).

12. Az új test iratok felsorolása. Melyik becsebb az ó-e vagy az új? Annak a ki szeret énekelni nagyon becsebb az ó, mert abban vannak a zsol-tárok, annak a ki szeret imádkozni becsebb az új mert ebben van az Úrima. Becsebb a régi törvény, melyet Mózes rendelt, de becsebb az új, melyet Jézus tanított s a mely így szól: Szeressed az Istent teljes szivedből s teljes elméd-ből; szeresd felebarátodat, mint te magadat. (Segédkönyvül hasznos a Biblia élete, Unitárius Kiskönyvtár 46—47. sz. Jézus és kiválóbb kortársai u. o. 40—42.

A „Fiatalság Barátja“ lelkeszeink rá a tanuk, a **nyári tanításnál** észszerűen használható olvastatásra s egyes darabok — költemények — betanítására, úgy hogy csupán abból is ellehetne látni tárgygyal a tanulókat. A Dávid Ferencz Egylet a még meglévő 1., 3. és 4. számokból az összes

készletet ezennel felajánlja a **lelkészeknek** a következő **renkivüli olcsó áron**, csupán azért, hogy kiki annyit szerezhessen a hány tanulója lesz: 20 drb. 2 frt helyett 1 frt; 30 drb. 3 frt helyett 1 frt 30 kr. **50 drb. 5 frt helyett 2 frt.**, de ez a kedvezmény csakis a július hónapban beérkező megrendelésekre és csakis az irt összeg előre beküldése mellett szól. A megrendelő t. lelkész urak tetszés szerint megjelölhetik, hogy az irt számok közül melyikből hány példányra van szükségük.

Uj „Fiatalság Barátja“. T. lelkész urak fogjunk kezdet s a nyári tanítás bezárása napjára írjunk egy új Fiatalság Barátját. A ki az ifjakkal foglalkozni fog a nyáron, mindenki írjon az emléklapba egy néhány sort belátása szerint és saját tanítványaihoz alkalmazva. — Rövidség és találékony ság legyen a jelszó. A közlemény lehet: vers, próza, rajz, mese, intelem, talány, bibliai kép, erkölcsi oktatás, vallásra buzdítás. A nyári tanítás szeptember 30-án végződjék egy alkalmi istentisztelettel. Ugyanekkor osztatnék ki az új Fiatalság Barátja emlékül az elmult nyári tanulásra. Mi hisszük, hogy lelkészeink, a kik készségüket minden üdvös dolognál megmutatták, ennél is megfogják mutatni hiveik lelki épületére s a szülők örömére. A „Fiatalság Barátjába“ a közlemények csak augusztus 31-ig fogadtatnak el. Ugyanakkor megjelölendő, hogy hány példányra lesz szükség. Egy példány ára 10 kr-nál nem lesz több.

Az udvarhelyköri fiók-egyletnek július hó 11-ik napján délután 3 órákor érdekesnek ígérkező rendes gyűlése lesz az abásfalvi községi iskolában. Kérem az érdekelteket a megjelenésre. Tárgyak: Ima, tartja Vári Albert. Elnöki megnyitás. Szavaft, Gál Józseftől. Felolvasás Tarcsafalvi Alberttől. Pénztár évi számadásának átnézete. Elnök választás. Egyéb felmerülhető ügyek ellátása. Indítványok tétele. Homoród-Szt.-Pál, 1894 június 24-én. **Egyed Ferencz.**

Szerkesztői izenetek. i. n. r. Nem kétlem, hogy nevezett székely atyánkfának az érdeme megvolt, s azt is meg kellett volna említeni, de miután a rendes tudósításból kimaradt most már ne bolygassuk a többi kérdést se, mintán a közölt tudósítás lényege ez volt. — **Cs. M.** urnak Torda. Szíves köszönet a tudósításért. Azt hisszük így megfelel a leírás, azért nem közlünk többet. Üdvözet.

Az egylet pénztárába f. é. június 25-ig 1 frt rendes tagsági díjat fizettek: Biluska Józsefné, Kolozsvár 94-re, Berde István, Szolnok 94-re, Dimény István, Kolozsvár 92—93-ra, Varga Dénes, Torda 94-re, Pataki Istvánné, alapító 94-re, Ferencz József alapító 94-re, Ferencz Józsefné alapító, 94-re, Sikó Lajos, Kolozsvár 91-re, Jári János, Torockó 91-re.

1 frt 20 kr. előzetési díjat fizettek: Bauer Antalné N.-Enyed 94-re, Pálfi Károly, Sz.-Udvarh 94-re, Szarvas Sándor, Selyp 94-re, Ifj. Komis Lajosné, M.-Kályán 94-re, Oborzil Gyula, Kolozsv. 93-ra, Bajka Sándor, Szt.-Mihályfalva 94-re, Varga Venczel, Erzsébetváros 94-re, Perezel Ferencz, Bpest 94-re.

Kolozsvárt, 1893. május 28-án.

Gálfi Lőrincz, pénztárnok.

TARTALOM: Viharban. (Költ.) Tarcsafalvi Albert. 113. lap. — Az unitárius lelkész helyzete. Boros György. 114. l. — Özv. Kriza Jánosné. 117. l. — Tolsztoj vallomái Gál Kelemen. 118. l. — A kepe megváltás. Berki József. 121. l. — A biblia szerepe Kossuth temetésekor. 122. l. — Unitárius egyháztörténelmi naptár. Boros György. 123. l. — Az unitárius főiskolai ifjúság lapjából: Ha ő enyém volna. Simonfi Márton. Hogy... Barabás József. 124. l. — A torda-aranyosköri fiók-egyletből. Biró Lajos. 125. l. — Fejtörő: Betűrejtvények. Zóra. 126. l. — Egyház és iskolai mozgalmak 126. l. — Egyleti élet és munkáság. 130. l. —